

ДУБІРЛІ ДӘУРЕН

(1976 ж., «Жалын» баспасы)

АВТОБУСТА ҚАСЫМДА ОТЫРҒАН ҚЫЗҒА

Қыз отырды қасымда қарақаттай,
Маған жазым жабысқан жарақаттай,
Әлде менен қымсынып отыр ма екен,
Әлде мені қомсынып отыр ма екен,
Көбелектей көкті іздеп маза таппай.

Ұшқысы кеп отыр-ау, айналайын,
- Бар ұша ғой, бағыңды байламайын.
Бір көбелек қонды ғой қолымызға,
Қазір бізге, қарағым, сол да уайым...

Бір уайым жетпей ме басымызға,
(Бір уайым шығар-ау осы қыз да).
Бір адамдай қудық қой бірталайын,
Көбелекті қуатын жасымызда.

- Ұш, қарағым, жарыққа үйір болма,
Қырық қадам шықтың ғой қиыр жолға.
Биік, төмен ұшқанның пайдасы жоқ,
Бақ келмейді және де сиынғанға.

Ұлан дала, кездеспей ұшан белде,
Кездестік-ау, кездейсоқ қысаң жерде.
Тілім менің қырқылып отыр, қалқам,
Саған енді серік боп ұшам деуге,
Саған енді ынтық боп құшам деуге.

Шын ұшқың кеп отыр ма, айналайын,
Бар ұша ғой, бағыңды байламайын.

Оттан-судан аман жүр алыс жолда,
Көбелек деп мен сені ойламайын.

* * *

Ақ төбетке әр мезгіл ас құй, апа,
Аңға салдық – қалды ма қасқыр ілмей.
Арлан төбет көкжалға тік қияда
Аңдап тұрып, қадалған тас бүйідей.

Ауыз салған жерінде ақ мойнағым,
Тапжылмастан кірпігін қақпай қалып,
Қанталаған көздері шоқтай жанып,
Қапталына қара күш боп байланып,

Қасқыр алған...

Құмайдан қалған тұяқ,
Өтіп кеткен күндері – жалған қиял.
Қартайды ғой – ғұмырға болмай құса,
Келте өмірге көңілі толмайды сәл.

Жанар алды тартқан соң көмескілеу,
Жон ескілеу, баяғы жол ескілеу
Маңқ етпейтін маубасар маңғаз төбет
Қасқар алды дегенге сенбес біреу.

Сенбес біреу...

Сенгендер тамсанар да,
Кәрі төбет қозғалар қан сонарда.
Енді қасқыр алмайды ол... Жолдан қайтсам,
Шықса болды алдымнан арсалаңдап.

АПАМ

Майысып алтыбақан тепкен апам,
Дауысы алты қырға жеткен апам.
Толысып қызыл күрең тобылғыдай,
Жат жұртқа жаратылып кеткен апам.

Біздің үй қонған кезде жел бетіне,
Келісіп кәмшат бөркің келбетіңе,
Толықсып шығушы едің, әттең, сенің
Жете алмай жүрген кезің он жетіге

Камзолың кара барқын пүліш еді,
Сом теңге сөлкебайың күміс еді,
Сен әлі бейхабар ең бөгде сөзден,
Біздің үй бөгде сөзден тыныш еді.

Көгілдір балапандай көркің, кейпің,
Қолаң шаш қыр арқаңа төркіндейтін.
Төгілтіп қос етегін қоя берген
Желбіршек жібек көйлек желпілдейтін.

Жүзіндей ұстараның сезіміңнен
Сескендік, бозбаладан көзі күлген.
Мінезің майдай еріп, қайран елік,
Үрке алмай жүрдің бірақ өз үйіңнен.

Сақылдап қайнағанда қара шәйнек,
Шай құйдың әрі әсерлеп, әрі әсемдеп.
Жарықтық, жайсаң әкем отыратын

Сен барда артық айтпай баға сөйлеп.

Он жеті таяқ тастам арман екен,
Желдетіп, жақын келіп қалған екен.
Сол жылы саған біреу сөз салғанда,
Жер шұқып төмен қарап қалған әкем.

Жер шұқып төмен қарап қалған әкем,
Ұста еді бір құрдасы, зорлап әкеп,
Бір апта соқтырып ап, жиһаз-жасау
Ту қойын тартты алдына таңдап әкеп.

Жіптіктей жүрісіңе алаңдамай,
Болмады бар-жоғыңды бағамдамай.
Дәм-тұзың көтеріліп бір-ақ күнде
Сен кеттің алды-артыңа қарайламай.

Майысып алтыбақан тепкен апам
Дауысы алты қырға жеткен апам.
Толысып қызыл күрең тобылғыдай,
Жат жұртқа жаратылып кеткен апам.

Қайда екен алты-ай бақан... ай-хай бақан,
Армансыз тебе алдың ба, қайран апам?
Тербетіп алтыбақан,

тел өскен жарқын апам,

Көрем де сіздің үйден жиен қызды
Кей-кейде әкем жайлы ойға батам.

АУЫЛҒА ҚАЙТҚАНДА

Мектептен бірге қайтқан ақ сары қыз,
Әжімсіз ашық еді аспанымыз.
Әлдилеп әз көңілді сәби сезім,
Домалап өрге қарай тастарымыз

Қайтқанда міңгесіп ап, атпал қырға,
Әбзелі шекетулі, мақпал жорға.
Біздегі көңілдей боп шайқалатын
Баурына шып еткізіп сап қалғанда.

Сен онда алда отырдың тізгін тартып,
Жел қағып етегіңді қыжым барқыт.
Мен онда артта отырдым ерден ұстап,
Кездейсоқ қуанатын көзім тартып.

Күн қақан күрең жалы күлтеленіп,
Жорғамыз қарашыл мал үркек еді.
Даланың қау-көдесі қураған кез,
Қаңбаққа қаптап кеткен қыр кемері.

Күзгі күн күңгірт нұрын нарау сеуіп,
Аспанға әлсін-әлсін қараушы едік.
Жорғаның басы қатты, тізгін бермес,
Сен бірақ тебінуші ең маған сеніп.

Бір сезім басыма кеп буланады,
Жүрегім өрекипіді тулағалы.
...Кенеттен күрең жорға үркіп кетіп,
Жосықсыз жолсызбенен туралады.

Тарпаң ат тарпып тұяқ сілтегенде,
Арқасы бір биіктеп, бір төмендеп.
Бос тартпа, ер мойынға кетіп қалып,
Құйғытып келе жатыр қыр кемерлеп.

Біз сонда әлденеге құмар ма едік,
Әйтпесе аман-сау қап жылар ма едік.
...Ерсі ғой, ерсі-ау, әттең, ерде отырып,
Тізгінді мен ұстасам құлар ма едік?..

БАҚ

Қабағың кіреукелеу солғын, аға,
Жүзіңнен мұң көргендей болдым, аға.
Кермеңнен кетіп қалса бабы болмай,
Бақ деген кейи көрме Керқұлаңа.

Ол рас, шандоз еді, жүйрік еді,
Шаң тимей шаршы топта құйғып еді.
Ол сенің бір өзіңдік олжаң болды,
Ол сенің бір өзіңдік сыйлық еді.

Бейшара құлынынан құрық көрген,
Кезің жоқ ерік берген, ырық берген.
Сан рет оралғанда сүлік термен,
Таң асып кезі бар ма тұрып көрген?
Сен оны суардың ба тұнық көлден,
Сен оны түлік-ау деп ойладың ба,
Тұқымы жер бетінде туып та өнген?

...Керкұла ат Кендебайға бақ болған ғой,
Дүйім жұрт бақытына тап болған ғой.
Иесін тастамаған тар кезеңде,
Қонған бақ қорғаны боп ап қалған ғой.

Мейлі ол Керкұла – бақ, Құлагер – бақ,
Болып-ақ, әлдекімге жолығар-ақ.
Жалқының жүйрігі боп шаба берсе,
Шылбырын кетеді үзіп түбі бірақ...

БІР ШАҢЫРАҚ ТУРАЛЫ БАЛЛАДА

1.

Бейшара кемпір ән салған:

- Домбырам басы дың-дың-ау,
Фашистер өлсін мың-мың-ау,
Ақ түндігімнің желбауын
Жел үзіп кетсе сұмдық-ау .

Бозала таңда шығырға

Барарда шалы ыңылдап:

- Домбырам басы баяғы
Сұңғыла терме деуші еді,
Қарашығымның жігерін
Құм қыла көрме деуші еді.
Баптаған өзім ақ кетпен,
Байыппен салса тасқа өткен,
Қарағай сабын қапыда
Сындыра көрме, деуші еді.

Үмітсіз сайтан болғай деп,

Сұр сақтап жылда соғымнан.
Жалғызым келіп қалғай деп,
Қонаққа бермей қорынған.

- Келер-ау ертең бір хабар
Қаладан, мүмкін, шықты деп.
Келіншекке ұксап ұл табар
Кемпір де күнде күпті боп.

Аспанның ашық ажары
Тартқанда күнгірт күн ауып,
Жүрегі шалдың сазады,
Сырқырап, сыздап бірауық.

Көңілге күдік «гәп» алып,
Шығырын ерте доғарып,
Қоңыр өгізбен қайтқанда,
Қоңырқай назын айтқанда,
Япырмай, жалғыз қарлығаш
Қанатыменен қағады,
Шырғалап шалды оралып.

Тірліктің тіні – беу, үміт!
Бебеулеп сонда оянды-ау.
Көкжиек қырлар егіліп,
Қып-қызыл нұрға боялды-ау.

II

Сұмдық-ай, сұмдық, сұмдық-ай!
Үзілді желбау бір күні.

Маңдайын ұрды сол кемпір:
- Қойма, ажал, тірі, мені де ал,
Енді өлтір деймін, енді өлтір.

- Сан ұлым сайда қалғанда,
Маңдайын ұрған мен бе едім.
Осынау қысқа жалғанда
Аз ба еді менің көргенім.
Артымда қалған кезімде,
Атан құлатқан желдерім,
Саябыр тауып кезіккен
Самалым еді ол менің.
Соны да маған көпсінсең,
Әдіра қалсын, әй дүние,
Кереметің мен кермегің.

Сұмдық-ай, сұмдық, сұмдық-ай,
Үзілді желбау, сынды сап.
Сөзіне дария шашалмай,
Жиналған жұрттың алдында
Жығылмай тұрған туға ұқсап.
Жалғыз сөз айтты: «Адамдар,
Бола ма бізде бір нысап».

III

Қайғының дерті қатты ұрған,
Шайқалған бұл бір шаңырақ.
Қазаны қаспақ, қақ тұрған
Қалды ғой, қалды-ау қаңырап.

Қазақтың қара шаңырақты,

Шайқалғанменен құлатпау.
Қасиетін сақтап, шал бақты,
Кемпір де соны ұнатты-ау.

Ағайын-тума ағылып,
Қайран ел келіп жұбатты-ау.
Үзілген желбау жалғанбай,
Жалғайтын оны қол болмай,
Қайғының дерті қара бұлт,
Құлатты-ау, ақыр құлатты-ау.

Ажалы келген жандардың
Артынан өлу жоқ дейтін.
Түбінде тамыр қалғанның
Зәу-заты кейін көктейтін.

* * *

Өлімнің бәрі бірдей ме?
Жо-жо-жоқ, оған қарсымын.
Мен өлсем ертең гүлдейді
Тамырым мен менің талшығым.

IV

Ей, сонау қырғын соғысты
Көрмегендер мен көргендер.
Қиянат пенен қылмысты
Қарғандар әлі тергеңдер.

Құлаған шаңырақ аты өшсе,
Қураған сүйек аты өшсе,
Тағы да соғысқұмарлар
Қиқулар еді әтешше.

Сан адам бүгін, расында,
Салюттерменен желпінсін.
Мәңгілік оттың қасында
Мұрагер солдат, сен тұрсың.

Шығырын салған шал менен
Диірменін тартқан кемпірдің
Қабіріне келіп таңменен
Топырақ салып мен тұрмын.

Біз мынау Ұлы Жеңістің
Жөргегінде өскен балғындар.
Қау етіп қаптап жер үстін
Өртеңге өскен шалғындар,
Бас иеміз саған, соғыстың
Тауқыметін тартқан тағдырлар!

Елден де көптен үзіліп кетті-ау хат-хабар,
Ауылда қазір қып-қызыл науқан шақ болар.
Апам да мені бір келіп кетсе деп жүр-ау,
Сандықта сүр ет, сабада қымыз, ақ та бар.

- «Қар қалың түсіп Қаракөл биыл тасыды,
Қырық отар малға жетеді-ау суы, асылы.
Айырылам ба деп малдан да бір күн қорқамын,
Көзімнің көптен бар емес пе еді басыры.

Ғұмырымыз қалды саусақпен ғана санайтын

Елде ойың жоқ па?..» -

Желкесін әкем қасыды.

Елес қой бұл бір...

Елге әлі жолым түскенше,

Қыс та өте шығар, бір барам бағлан піскенше

Шешемнің халін, әкемнің малын ойлаймын,

Шынында биыл қиын-ау қатты қыс келсе...

* * *

Жазға салым жер жіпсіп бу шығады,

Жауыр қырға жауқазын гүл шығады.

Ала баспақ албарда оқыра боп,

Тай-жабағы тебіндеп ту шығады.

Таң алдында тобарсып қара қатқақ,

Томырық жел тоқтады қанағаттап.

Боз тушаны бәйек боп күйттейді апам,

Ерте қашқан жануар дара лақтап.

Екі лақты боз туша жарыта алмай,

Ашқарақтар емеді жағы талмай.

Солқылдатып сорғанда сорлы ананың

Емшегінен қалай жүр қаны тамбай.

Дәрмені аздау ананың дәті қандай,

Емізеді аянып, жатып алмай.

Ана байғұс – оттап ап жарытпай жүр,

Бала байғұс ашқарақ отыға алмай.

Арық туша аяғын шаққа алып жүр,
Сарқыт қалмай сауыры қақталып жүр.
Ананы ана аяйтын әдет қайда?
Апам бір күн саууға оқталып жүр.
5.06.69 ж.

ЖИЫРМА БЕС

Жолдас жиырма бес,
Саған не дейін...
Сенің жолыңды қайтіп бөгейін.
Дәм-тұз жарасқан тату күндерді
Егер тіл жетсе айтып көрейін.

Жолдас жиырма бес, сенсің аяулым,
Үш жүз алпыс бес сенсің – ояу күн.
Түрін аңғарттың сансыз бояудың,
Жігін айырттың шаттық, қаяудың.

Басқа не керек асқақ асулар,
Бар ғой алдымда ширек ғасырлар.
Кейде ойлайсың: «Сиреп кетті ме,
Ширек ғасырға сыймас жасындар».

Жоқ, жоқ, - деймін мен ойдан кенет бір,
Заман шұғыласы заңды, демек бұл:
Сан мың жиырма бес жасын жарқылы
Мынау дүниені нұрға бөлеп тұр.

ЗАМАНДАСҚА СЫР

Табиғат құдіретінен жаралып тән,
Астынан бір аспанның ауа жұтқан.
Ей адам, сен досымсың кім де болсаң,
Еңбекпен ертелі-кеш алабұртқан.

Ағымнан жарыламын саған бүгін,
Тура айтсам, тауып айтсам, маған жүгін.
Заманның құдірет-күші сол дер едім,
Адамның бір-біріне адалдығын.

Дүниенің дариядай мол ағысын,
Топшылап, тоқсан ойлап шоламысың.
Замандас қар талдырып, бас ауыртқан,
Заманның жаз дидарлы қабағы үшін.

Енді ұят қара жерді қанға бояу,
Бақыт қой әрбір атқан таңды аялау.
Дәл кәзір ақ ниетті әрбір адам,
Дүниеге сергек қарап, болмақ ояу.

Сен мейлі, қырда шопан, құмда мұрап,
Диқансың қызыл бидай қырманын бақ.
Адамның игілігін жасап жүрсең,
Күзетіп бейбіт күнді тұрғаның хақ.

* * *

Зинураға

Күнім шыққан сәскеге мезгіл шаңқан,
... Сені сүйеді екенмін, сездім, қалқам.
Мені сүйсең «жоқ-барға» мойындамай,
Уайымдамай, уақытша төзгін, қалқам.

Төзгін, қалқам, шалғайда шетте жүріп,
Сағынышқа сарғайма көп беріліп,
Назырқасаң – босатып буынымды,
Өкпек желдей жеткіз бір өкпелі үміт.

Өкпек желдей есілген сендегі үміт –
Өрге сүйреп шаршаған мендігі жүк.
Бөліп жұтқан бөлменің ауасындай,
Арқалаймыз екеуміз теңге бөліп.

Тағдыр бізге – жазылып қойған жырдай,
Салдың ірге – қанатын жайған жылдай.
Қолаң желдей қазымыр үміттерің
Қоймайды екен қазылтып ойландырмай.

Маған талай үмітті кез қыл, қалқам,
... Сені сүйеді екенмін, сездім, қалқам.
Мені сүйсең бір ауыз тәтті жырдың
Толғағына бір ауық төзгін, қалқам.

ҚАЙРАҚ

Хас қайрақтың да тас нәті,
Қанжарың болса – жанып ал.
Қайысың болса – таспа тіл,
Қайыңың болса – қабық ал.

Қайрағың барда қылпымай,
Темірің қайда қалады.
Алмастың жүзі шырпыдай,
Аударып салсаң жанады.

Қарқара жақтың тасы ма,
Қаратау жақтың тасы ма,
Алатау жақтың тасы ма,
Қай темірмен де ашына
Қайрақтың тасы асыл, ә?..
Қай жақтың тасы болсаң да,
Қара темірлерді қунатып,
Қара темірлерді асыра!
Жарылған жартастан туған қайрағым,
Қажалып, қақ бөлінсең де жасыма!

ҚАРА ТЕҢІЗ

Зіп-зілдей денем,
сүйегім сыздап сынық па,
Жығылғандаймын жұдырық пенен сырыққа.
Қажыдым білем, қай жаққа барып дем алам,
Тынығар жер жоқ,
жуынар көл жоқ жуықта.

О, таптым, таптым!
Қырымға барам, Қырымға,
Шипалы жер деп жұрт айтып жүр ғой шынында.
Малтымын шіркін, Қара теңіздің суында,
Балқимын шіркін, Қара теңіздің құмында.

Теңізден қайтам тобылғыдай боп, гүл емес,
Мақтанар едім, «қақталдым ғой деп, міне дос»,
Қара теңізім, қарайтшы мені, қарайтшы,
Қаралық маған, қаралық саған мін емес.

Қай жақтан алдың шипасын күллі көлдің сен,
Қай жақтан алдың жәннатын күллі желдің сен.
Білген екен ғой, құбылаңнан келіп сұғынып,
Түріктер неге мекендеп алған деп жүрсем?

Қайырлы теңіз, басқаға да жет, бізге де.
Жүзді ғой сенде пәленде-пәлен жүз кеме.
Құрымдай сенде халық та қазір көп шығар,
Бір барам саған,
бара алмай қалсам, іздеме!

КЕШЕУ КҮЗДЕ

Тағы да міне, кешеу күз,
Тағы да тұман боз қырау.
Қабағы қату мешел – күз,
Ондың-ау, орман, тоздың-ау.

Қаланың үстін кешеден,
Туырлық бұлттар тұр тұтып.
«Жауады-ау, сірә» деседі ел.
Күзгі де болса нұр күтіп...

Ойлаймын: «қара суық қой,
Далада, қырда деп қазір.

Қойшылар шіркін жігіт қой,
Азаннан бері атта жүр».

Аспанның сұсты түрі тым
Бұлт ауып кетсе деп жүр ме.
Жаңбыр боп шөпті жібітіп,
Бір жауып кетсе деп жүр ме.

Жүр ме әлде ойлап сол адам,
Қызылды-жасыл қаланы.
Кіндік жіппенен ораған
Қия алмай жүр ме даланы.

Әлде ол әнеу бір күнгі
Тырнаның дауысын жүр ме ойлап,
Кешегі алау гүл – қырды,
Кешкен күндерін нұр жайнап.

Менің де көңілім ұйтқиды
Жалаңаш, жайдақ баққа кеп.
...Қабығында әне, шық тұрды,
Күн жаумай жылап ақ терек.

* * *

Көбеген қозым, көк шығып
Отығып кеткен боларсың.
Тоқырап жетіп тоқшылық,
Опынып біткен боларсың.

Бозқонақ басын кеш шалып,

Кейіндеу ордың көк көде.
Не керек енді еске алып,
Салқын да тиді өкпеңе.

Ере алмай қалып отарға,
Байқамай қойшы кешқұрым.
Жамылып түнді, жапанда
Қасқыр дауысын да естідің...

Қабынбай қалған сол өкпе,
Жарылмай қалған сол жүрек.
Кездейсоқтық пен кенетке
Қарыздар болмас орны жоқ.

Марқайған қозым бұл күнде
Кеудеңде бар-ау бұла күш.
Қабакта қалған кірбінді
Кетті ғой шайып қуаныш.

Жасыл да жайсаң жайлау –төр,
Жалпағын басып жүрсің ғой.
Өткенінді тек ойлай гөр,
Өкіенбей және күрсінбей.

Ойлай гөр,
ерінің күмпілдеп
Енеңді еміп пе едің сен?
Қатал да болса – бір міндет,
Көгенді көріп пе едің сен?!

* * *

Көдесі семіп, көлдері солып күзде бір,
Тұнжырап тұрар шақ болады ғой түзде өмір.
Қоныстан безіп, өрісті өзгертіп, жай іздеп,
Құс болып кетсек қайтер еді егер біз де бір.

«Көгерер-ау» деп, сартап боп қалған сары қыр,
Көктемді күтіп қарайлаймыз ғой тағы бір.
Отыққан жері Отан боп кетер оларға,
Құс болып кетсек, Отанның орны толар ма?!

* * *

«Көртоғайда» ауыл...

Көрші қыстап,
Сіздің үй менен біздің үй бірге,
Аяқ-табақты аралас ұстап,
Тату да тәтті, құтты боп ірге...

Құлындай ғана шағыңда сенің,
Тұлымдай ғана шашың бар еді-ау,
Қатар ойнаған қарындас едің,
Әлі бір гүлің ашылмап еді-ау.

Сенің де апаң қолы ашық адам,
Менің де апам төгіліп, тасып.
Ақжарқын көңіл жарасып әман,
Ас түсіретін таласып асып.

Сіздің үй менің сыңайымменен

Бәйек болатын бірге жүгіріп.
Біздің үй сенің шырайыңменен
Ашсаң – алақан, жұмсаң – жұдырық.

Еліктей орғып жасқанамыз біз,
Биік көңілдер баурайына.
Немене, біздің қас-қабағымыз,
Біздің үйлердің ауа райы ма?

Қар жауды бір күн...

Айтары жоқ-ау.

Айнала аппақ көз нұрын алған.
Сырғанық теуіп, қайтарда жаяу
Тоңғанымды мен сездіріп алғам.

Екі ұшық ойдың бір көгеніміз
Бар сияқты еді бүркегеніміз.
Бар сияқты еді бір қызығымыз,
Бір қызығымыз – бір көреріміз.
Әттең-ай, әттең,
ерте кеп көктем
Ажырап кетті іргелеріміз.

ҚОСЫЛҒАН ҚОС АЙДЫН

Айнакөл мен Қаракөл – медиен белдің қос меңі,
Суыңа көптен шомылмай суыса ізім, кеш мені.
Жыртқанда көлдің жиегін,
отарын әкем құмға айдап,
Есімде қапты біздің үй екінді ауа көшкені.

Қол созым жерде қос айдын біріне-бірі жарасып,
Тоқыны тайдай тулайтын толағай көлдер таласып.
Көктемгі мезгіл – көк дүние,

сыланған шақта сылқым жер

Көз емес мынау егіз көл – көздегі мойыл қарашық.
Қарашық көлдер қалғымай күндіз де ояу, түнде ояу,
Жататын еді, жарықтық, жазира белге жарасып.

Мойылдай көлге малтимыз, әлсін де әлсін жүгіріп,
Шілдеде суы қара тас, қаңтарда қатпай жыламық.
Шәрбат па деп те ойлайсың, шарап па деп те ойлайсың,
Аңсарың ауып бір жұтсаң аузыңнан суың шұбырып.

Арасы көлдің жыртылып... арпа мен бидай өсті ғой,
Жалбыз бен қияқ қырқылып, қой баққан ауыл көшті ғой.
Құм жақта жүрген қойшылар,

қып-қызыл қырман қызғанда,

Қарашық көлге бір ұшық ақ боп түспе десті ғой.

Аман-сау қалды егіз көл.

Шайқалмай қалды тұнық су,

Қасиетті қандай пай... пай... пай!

Ылдида жатқан ұлық су...

Ышқынып тасып сол көктем қосылып кетті қос айдын,
Тың жыртқан жылы табысты қырық дос түгіл, қырық су.

КӨШУ

(баллада)

Арбаға ақ тары артып жиырма бес пұт,
Арда жер иіген кез. Қырға көштік.
Талма жел теріскейден соқты үздігіп,
Сайлардың сабатынан ылғал есті.

Сар қамыс, сояу қамыс бас алмаған,
Бас алып көк құрағын шаша алмаған.
Саусақтың саласындай сабау қамыс,
Сабағы шашбауланып жасанбаған.

Қол созым қоға көлдер құстар қонған
Күршектің күпшегіндей ысталмаған.
Жағадан апыл-ғұпыл көшкенде ауыл,
Омырауы алқа-салқа қыстау қалған.

Алысқа шығармай-ақ үнін жатық,
Шым-шымдап баяу ғана шымырлатып,
Жеңешем жарқ-жұрқ етіп ақ тамағы
Келеді «Бір баланы» ыңылдатып.

Шоқалақ соққан сайын қырдың жолы
Қамыты бірде кейін, бірде ілгері,
Қара өгіз жұлып жейді жолдың шөбін
Бір толмай көмейіне қырдың көгі.

Артқы арба мен отырған майланбаған,
Алысқа барамыз деп ойланбағам.
Таңғы шақ. Тынық ауа, торғын көкте

Тек қана бозторғайлар сайрандаған.

Өгізі алғы арбаның мұқыл кәрі,
Өзі бір күй талғайтын күтім малы.
Жеңешем шыбыртқысын көтергенде,
Жүрісін жеделдетті, тыпырлады.

Жеңешем желең отыр белін түйіп,
Өткен жел өңменінен өңін сүйіп.
Ойлаймын. «Қайран көкем қосылған-ау,
Қалтқысыз көңіл қосып, теңін сүйіп».

Жеңешем жалғыздыққа елге қарсы,
Жанына шақырғанда мен бе қарсы.
Арбаны тіркеп қойып тік отырмыз
Айналған алдымыздан желге қарсы.

Ауылдан шықсақ та ерте жол өнбеді,
Жеңешем жалтақ-жалтақ елеңдеді.
- Кенжем-ау, көзім тартып келе жатыр,
Көкеңнен хабар-ошар келер, - деді.

Басқарма «шөл егінге барасың», - деп,
Жеңешем қасына ерткен «қарасың», - деп.
Кеше де айтып кетті ол: «Тұқымды алып,
Сәскеде қос басында боласың» - деп.

Жеңешем ала өгізді төпеледі,
Ала өгіз қыр арқасын көтереді.
Алмаса қайыс тіліп көнтері арқа,

Қамшымен қаққанына етене еді.

Жел тынды.

Салқын сабат үрлей тұрмай,
Зауалын зауза күннің күрмей тұрмай.
Өгіздер ілбіп басып, жеңгем отыр:
- Ұят-ай, ұят болды-ау, түннен тұрмай.

Көтеріп жердің түйдек уыс шаңын,
Көтеріп көк бестінің құйысқанын.
Кезеніп жетіп келді салт атты адам
Кезеріп тындап тұрдық ұрысқанын.

- Күн-түні біз шабамыз күнқақпай боп,
Топырақ кеуіп кетті тулақтай боп.
Бірғалып-жырғаласың сен екеуің,
Мынаның қарысуын тіл қатпай тек.

Сықырлап былғары ері тақымдағы,
Бір кезде арбамызға жақындады.
Жеңешем бет жыртқан жоқ, кешіккен соң,
Кінәсін үнсіз ғана мақұлдады.

- Әй, бала, ештеме жоқ жасқанатын,
Сенен кем бе басқа ұл, басқа қатын.
Бар, күркеңді тіге бер қосқа барып,
Сендейінде жігіттер тас жаратын.
Жеңгеңменен екеуміз қыстауға анау,
Тұқым жинап қайтамыз кешке жақын!...
...Жан-жағымда иен қыр дала жатыр,

Жеңгем маған жәудіреп қарады ақыр.
Ала өгізді атты адам жетекке алып,
Иесіз жатқан қыстауға бара жатыр.

* * *

Күлдім, ойнадым кезінде,
Бір күн ойладым: «Сезімге
Кеудем жүргенде күмбірлеп,
Құл боп кетпейін, құрғыр», - деп.

Сосын сескеніп, сақтанып,
Судай тазарып, сүттей ақталып.
Жұртқа сыртынан сұқтанып,
Жанасып кетуге шақ қалып.

Жүрдім... қайтейін, заң солай,
Жүрек жұлқынып шаршады-ай.
Кеше көз қырын салмайтын
Қыздар құлпырып қаршадай.

Қарайды о жаққа, бұ жаққа,
«Түспейміз» дегендей тұзаққа.
«Біздер қонған құстармыз,
Сендер ұшыңдар ұзаққа»

Деймін, деймін де тынамын,
Кей күні шыңылдап құлағым.
Кей күн өрекіп жүрегім
Өртім сөнгендей жүремін.
- Бұл не, білсеңдер айтыңдар бір емін!

ҚҰМДАҒЫ АРШАЛАР

(Баллада)

Сықыр да сықыр сары аяз,
Сына алмай сыздап тұр аспан.
Қақтаған аптап ала жаз,
Қақаған қысқа ұласқан.

Қылаумен өскен қар биыл,
Бұрқасын боран жоқ әлі.
Қырдағы ауыл малға үйір
Қырық-елу түтін шамалы.

Өзеннің арғы бетінде,
Өзектен өтсең, орғыл құм.
Шетіне шалғай жетуге
Салт атпен үш күн жол жүргін...

Ақтылы қойы колхоздың
Алпыстай отар боп қалар.
Қыстайды құмды, сан көздің
Себебі солай көп қарар.

Ал мынау ауыл шап-шағын,
Көшесі жазда оспа құм.
Қыс болса кешіп омбыны,
Сүйреткен шана-шаңғыны,
Қораштау болар басқаға,
Біз үшін құйттай астана.

Әнеки, қыштан өрілген
Қызыл үй – мектеп-интернат.
Тағлымы соның дедім мен
Тағдырымды өсем ерте аңдап.

...«Жаңа жыл ертең», - дегенде,
Жүгіріп жапа-тармағай,
Бала біткен елеңдеп,
Қуанып, толқып әрқалай...

Интернат іші гуілдеп,
Ерсілі-қарсылы, у да шу.
Ересек біздер күбірлеп,
Құрушы ек сұхбат, сырласу.

Құлайды-ау ертең құм жақтан
Қырық-елу шана ат-көлік .
Шанасын бәрі сырлатқан
Сәйгүліктері ақ көбік.

Бәйгеге келе жатқандай,
Бәсеке бәрі шетінен,
Малынып тонға мақпалдай,
Қан тамып күрең бетінен.

Қай үйге бұрар ат басын,
Атағы-даңқы барлары.
Сол үйдің барып қақпасын
Ашады-ау және баллары.

Өңкей бір аға қойшылар
Өргізген төлді мыңғыртып.
Біреуін бірі қамшылар,
Қолтықтарына су бүркіп.

- Әбзелің мынау үр жаңа,
Әубәкір жасап берген бе?
- Нарқына берсең бір қара,
Кім қой дейді осы сендерге.

Әзіл мен қалжың ішінен
Шындықтың шоғы жылт етіп.
Табылмай тұрмас кісіден
Бір кеміс пенен бір кетік.

Құр ұстап, қойға мінбеген,
Бәрінде бір-бір қынулы ат.
Құлайды орғыл құмменен
Ор қоян шана зуылдап.

Жаңа жыл тойын мектепте
Балаларымен қарсы алып,
Бой көтеріп бір кетпекке
Артынан айтар тамсанып.

Жиналу әдет-дәстүрге
Айналған бір кез болатын.
Күллі ауыл... Кәрі-жас бірге
Ёлкаға кешке баратын.

Айтпақшы, барлық шананың
Бөктерген бір түп баршасы,
Шыршасы жоқ қой даланың,
Бар бірақ құмның аршасы.

Қызыл да жасыл күренсе,
Күн нұры тисе құлпырған.
Кеберіп құмдар түнерсе,
Көгеріп арша бұлқынған.

Көктемде кейде сарғаяр,
Қаңтарда кейде көгерер.
Бояуда бейбақ бар ма амал,
Құнарын берсе жер егер.

Әрбір түп анау, қаншасы
Өсті екен сазға, тастаққа.
Әйтеуір, құмның аршасы
Әкелген бір-ақ мақсатқа.

Жұрттағы ой: «Ертең кімдікі,
Ёлка боп тұрмақ ортада?»
Бірақ ол сонау құмдікіб
Атауы жалқы картада.

* * *

Мектеп директорына
Ентелей кіріп үш кісі,
Жармасып жатыр қолына
Келгендей қысып құшқысы.
Жүйріктеу сөзге Оңғар қарт,

Отырған жұртқа бір бүйір.
Иығын қозғап, қомдап ап,
«Қарағым, - деді, - жыл биыл...
Жыл биыл жақсы болып тұр,
Кеп қалдық тағы жиналып.
Жиырма жыл бойы көріп кіл
Қия алмай жүрген қиналып
Қызылдың бір түп аршасын
Қиып-ақ ағаң түсірді»...
Деді де, қағып шақшасын
Шалғынбай қартқа ұсынды.

Шақшаны кейін шорт қағып,
Шамданып қалған сыңайлы,
Шалекең жұртқа оқталып:
- Қыстағым құмның шұрайы, –
Деді ол, - қалқам ұға бер,
Өрісім аты – «Аршаорман»
Құр дөненіммен құлагер
Қалыңына өтіп қарсаңнан
Мен де бір арша қиып ем,
Атты адамдай-ау ұзыны.
Шықпайтын ба еді жиіден
Ағаштың түзік түзуі»

Сол сәтте сөзге сараңдау
Абдырап қалған Сағымбай:
- «Менің де аршам биік, дәу
Жұп-жуан Торғай талындай», -
Дегенде, бар жұрт күлкіге

Қыран да топан көміліп,
Сағымбай сыртқа сілкіне
Шықты да кетті шегініп.

Жиналып қалды бар қойшы,
Ішінде және Қабдіраш.
Аршасын мақтап әрқайсысы
Ал даулас келіп, салғылас.

- «Жә, - деді жаймен директор, -
Рахмет пейіл пиғылға.

Орны бар бірақ ерек бір
Сияпаттың да, сыйдың да.
Оқуда үздік кілең бес,
Ортада үлгі беделі,
Бастап бір ылғи жүрер көш,
Жас болса да ойы келелі
Бар еді бізде бір бала».

Директор үнсіз.
Жұрт жым-жырт,
Дау айтар оған кім дара,
Жөні бар іске «құп», «құлдық».

Қай әке қазір төбесі
Қуанар көкке жеткендей,
Үміттің ұшқыр елесі
Бәрін де баурап өткендей.

Бәрі де қазір аршасын

Қондыратындай кең залға.
Қас-қағым сәтте сонша сын,
Сонысы қиын жалғанда.

Жаутаңдап бәрі қарайды,
Жанарларында шық тұнып,
Күпініп келген талайды
Үміт пен күдік күпті ғып.

- «Ол ма, ол – деді директор,-
Келген жоқ білем арша оған».
Тез ұқты бәрі, демек бұл –
Жесірдің ұлы Аңсаған.

Ешкімді ешкім қаумалап,
Ешкімді ешкім сүйген жоқ.
«Қайырлы болсын» саудалап,
Қағытқан да жоқ, ілген жоқ.

Ойлайды бәрі үнсіз қап,
«Орнында қалған оңалды-ау».
Ескірген жара бір сыздап,
Бір сыздап барып жамалды-ау...

- «Әкесі жиен, жиеншар»,
- «Бір жылғы төл ем,» - деп біреу.
Көзіне жас ап бірер шал,
Жалғызға тілеп көп тілеу.

Сол күні келген бір арша

Әкесіз ұлға арналған.
Жарқырап ёлка алауша
Аршасы құмның жанданған.

Есінде бар ма, Аңсаған,
Сонда айтып ем ғой мен саған.
«Құмдағы жасыл аршалар,
Құмдағы асыл аршалар,
Жалғасқан жастық мәңгілік
Япыр-ай, осылар шығар!».

ҚЫРМАН БАСЫНДА

Елу тоғызыншы жылы қырманға барғаным есімде,
Тайынша жетектеп тырбандағаным есімде
Қайрағым да жоқ, орағым да жоқ қолымда,
Күн құлап кеткен бесінде.

Құрдан-құр барғаным есімде.

Кешке жақын дала салқын,
Орып алған егістік – қарабарқын.
Жанымда Хайдолла бар
Хайдолла қара нар-тын.

Сарғайған сабанның торсықтай дәні тырсылдап,
Белі шойырылса да Хайдакең бау тізгіндеп жүр ырсылдап.
Күн қағып әбден бозарып кеткен көйлектен
Тобылғы майдай тамады тамшы шым-шымдап.

Орақ аяқталған,
Күз таяп қалған.

Бармақтай дәнді көріп,
Хайдолла тояттаған.

Нан турап жеген соң ұйыған ащы айранға,
- Шаршадым, - деді, сабанға құлап Хайдолла.
«Нан бар ғой, - дейді, - нан бар ғой», - дейді ол күбірлеп,
Қашпай қалған қашары жайлы ойлауда...

Кешке жақын, дала салқын,
Орып алған егістік – қарабарқын.
Жанымда Хайдолла отыр –
Қырманның қарауылы,
...Екіндіге еңкейді дала күні.

* * *

Пендеге біткен дүние,
Байлық па, бақ па, бірібір,
Көзіңнен бір күн ұшады –
Тағдырдың берік заңы бұл.

Көзіңнен бір күн ұшады
Артына әсте бұрылмай,
Тарқаған базар шуындай.
Көзіңнен бір күн ұшады
Қоңыр суына қош айтпай,
Кеуденің дертін босатпай.
Сазарып қалған сулардың
Қиналып ұшқан қуындай.

Зердеге біткен дүние,
Қайғы ма, сор ма, бірібір.
Кәдесі болса халқыңның,
Салмағын басар алтынның
Тағдырдың тастай заңы бұл!

Уа, тағдыр, осы заңыңнан
Тоқсан да тоғыз айналам!
Тоқсан да тоғыз ойланам.
Қасиетті заңның қармысын
Қалайша, қалай қайыра алам?

* * *

Салт атқа мініп сар желіп қырда қайтар ем,
Шалқақтап жүріп «Айнамақозді» айтар ем.
Шекетулі ерде отырар едім шайқалып,
Сүріне білмес су жорға болса байталым.

Сарғайған дала сазды әйет құмы бұрқылдап,
Сар жайлауда анау, сері өзен ақса сылқылдап.
Құр-құрлап қырдан қайырып қайтсам құлын-тай,
Әр көде басы дуадақ ұшса, пыр-пырлап.

Тайпалған жорғам, майталман жорғам жараса,
Қайқаңдау жолмен қыраттан, белден әрі асам.
Сағынышымды сейілтер ме екен, сол кезде
Сары адырларға көз майын тауысып қарасам.

СЕВАН

Бір қанып ішіп, суына түсіп көрмей біз,
Ауызымыз жеңіл, тоспа да болса, көл дейміз.
Мойылдай дейміз, моншақтай дейміз, мең дейміз,
Біз де бір аққу, айдынды көлге шөлдейміз.

Қайсыбір көлдер бетінде барлық ашуы,
Қайсыбір көлдер шымырлап түбі тасыды.
Ал туласын-ақ, толқынның бәрі бір ме екен,
Жылымы да бар, жуасы да бар, жасығы.

Қайсыбір көлдер құлазып қырда қалғыған,
Қайсыбір көлдер құйын түртсе де салды ұран.
Қайсыбір көлдер жазықта жатыр,

Севанға

Арарат абай, Арарат қамқор тау бұған.

Қарауылы боп қаншама ғасыр күзеткен,
Севанның көлін кемемен жүзіп біз өткен.
Қалғымайтын тау мұз болып қатып қалыпты,
Табанынан да, арқасынан да сыз өткен.

Шөлдер де келген айлап та жылдап, аптаған,
Жаулар да келген тасына дейін таптаған.
Армян халқы қарашығындай көзінің,
Севанды бірақ шайқамай, төкпей сақтаған.

Құр атқа мінген адамдай болып бой бүгін,
Севанға жүзіп құрдық-ау серуен, беу, бүгін!
...Он ғасыр көрсін, жүз ғасыр көрсін, бұл көлдің
Суынан таза, суынан жаспын деу қиын.

ТАБИҒАТ

Нөпір де нөпір ой бұлты қалың,
Нөсерлеп бүгін тынам ба?!
Немесе түсіп торғын тұманым,
Малынамын ба мұнарға?

Көктем сыңайы, күз нышаны ма,
Өкінішті ме әлде өлара.
Бұлтымнан өлкем сиз құшады ма,
Бәйшешекке әлде тола ма?

Нәзік бұлттардың нұрларын күтіп,
Нөсерлер аңсап тұрғанда,
Тұман түседі тұланын тұтып,
Қырауын жауып қырларға.

Қорғасын бұлтым торлаған кейде,
Тұрғанда қар боп жетер деп,
Жұп-жұмсақ тамшы сорғалар бетке
Самалдан жазғы бетер боп.
Табиғатыма таң қалам мен де,
Ақын емес пе екем деп.

ТАЛ БЕСІК ТУРАЛЫ БАЛЛАДА

Көргенде сені сәмбі тал,
Қабағы жанып тұрғандай.
Есіме түсті Сәбіл шал

Және де және бір жағдай...

Есіме түсті ерке өзен,
Құрдымға қарай жөңкілген.
Бұйым ба оған бел, кезең,
Бір рет ырғып серпілген.

Жазыққа тіреп табаның,
Шымырлап ағар толқыны –
Мойнына салған даланың
Мойылдай бұйра елтірі.

Жағасы жасыл тал, орман,
Хош жұпар иіс атырап.
Үп ете қалған самалдан
Үркетін жәудір жапырақ.

Есіме түсті төрт қанат
Тұрмысы – әбеқоңыр үй.
Бір-екі құлын ноқталап,
Жылқысыз тұрмас желі ылғи.

Есіме түсті тал бесік,
Тал құрық пенен тал уық.
Жағалау кезіп, жар кешіп,
Жүгірген ұлы тал мініп.

Есіме түсті тал күршек,
Есіме түсті тал оқтау.
Тал шанасы да бар деуші ед,

Жетегі ғана шолақтау...

Есіме түсті, көк өрім
Қабығын талдың жонғанда,
Балауса балғын дененің
Бойынан сөлі тамғанда.

Тарамыс жіптей тарқатқан
Тоқсан да бұрап, сан иіп,

Тал шебер еді ол,
жан-жақтан
Жататын жұрты ағылып.

...Бір күні тоқсан шақырым,
Сабылып сонау дуаннан.
Сүліктей етіп атының
Қан сорпа терін шығарған.

Келді бір кемтар жолаушы,
Бір аяқ шолақ, қол молақ.
- «Ал, әлей болсын!» - Шал даусы,
Жүр еді ұлым жол қарап...»

Дегенде,
кемтар атынан
Қарғыды жерге бір ырғып.
- Ақсақал, - деді, - отырам,
Келіп ем бір зат ырым ғып.

- Отырам – деді, – асықпай,
Көзінде оттай нұр жанып.
Жалғанға жаңа ғашықтай
Наласыз, мұңсыз бір кәріп...

- Бейшара-ай, – деді шал іштей,
- Қайтсін-ай, - деді кемпірі.
Көз қарақ болған таныс қой
Мүгедектердің әр түрі.

Қырық алтыншы жыл. Қырық күн
Шілденің кемел кезі еді.
Тобылғы, дүзген, шіліктің
Өртеніп тұрған өзегі.

Тек қана өзен бойлаған
Құба тал нарттай тұр қунап.
Үп еткен желмен ойнаған
Жапырағы желпіп, суды ырғап.

Жайғасып кемтар, есіктің
Жақтау жағына қарады.
Иілген талдан бесіктің
Тұр әне, иін – шабағы.

- «Ақсақал, сізге сұрау боп,
Отырмын сірә! – деп алды.
- Жарымжан мынау – бір әулет,
Не арты соның, не алды».

Дегенде демі іркіліп,
Қарт оған «тәйірі, тек!» - деді.
«Үмітсіз шайтан...

Жігіттің
Болады қырық көктемі!»

Жалғыз көз қарттың қолымен
Жасалып тағы бір бесік.
Үміттің алыс жолымен
Жолаушы тартқан тілдесіп...

Жылады кемтар: «Жалғыз ем,
Ақталар ма деп бұл батаң.
Мен перзент көрсем, алдымен
Осы жерге әкеп аунатам».

...Көріпті перзент.

Көгеріп
Кетіпті сол бір көсеге.
Құбыласы тегіс теңеліп,
Бақ қонған бопты пешене.

Бір өзен бойы су-нәрін
Жүрсе де күнде бір еміп,
Топыраққа сонау ұлдарын
Аунатқан жоқ ол бір келіп.

Аунатқан жоқ ол,
дегенмен
Аяулы оған сол бесік.

Тербетті оны өлеңмен
Түндерде не бір ән қосып.

* * *

«Жасап ем жастан сан бесік, –
Депті қарт кейін өлерде.
Тек бесік жырын ән қосып,
Айтыңдар мені көмерде»...

* * *

Төбеде жүзген бұлттарға
Төменнен қарап сұқтанба!
Жел тұрса зеңген жан-жаққа
Салмағы бұлттың салмақ па?..

Жетелеп жүрген жол бәлкім,
Тағдырың шығар жел бәлкім.
Суымнан ұшқан бу едің,
Шығарсаңдаршы жер даңқын.

Бармаған жерің жоқ шығар,
Баспаған тауың жоқ шығар.
Бір күні жерге құлайсың
Талмай-ақ жүзген топшылар.

Жауасың жерге бір күні,
Қақ болып сосын іркіліп,
Сіңесің құмға су болып,
Шығасың гүл боп құлпырып.

Бұлттар-ай, деймін ер көңіл,

Жылайсың бір күн боркемік.
Бұйрық заң сүйреп бәріміз
Құлаймыз қара жерге бұл.
Табиғат тең қып жаратқан
Төбеде жүзген сен де бір,
Төменде жүрген мен де бір.

ТОБЫЛҒЫ САЙҒА БАРҒАНДА

Дүр етіп лезде, бұр жарған кезде дүзген, тал,
Тобылғы сайға торынды сайлап қызбен бар.
Қолаң шағыр мен қоламта күлгін көкпектің
Арасында аршын тұяқтар тиген іздер бар.

Тұяқтар теуіп тастаған таспа топырақ
Қияқтар көміп, аңқасы кеуіп жатып ап,
Шаңқай түсте шекесі шып-шып қызғанда
Қалқалайды кеп қызғаншақ түйежапырақ.

Тобылғы сайға торынды сайлап бар сонда,
Жарауы жетсе, топайдай торың алшандар.
Ізге ұя салған жапырақтан бір құс пыр етіп,
Жазатайымда қайтер ең құлап қалсаңдар?!

ТҮС

Ұйқым сергек.

Мен қазір көп түс көрем,
Жорытар ем – жүрегім дауаласа.
Торғайдан суыт шығып, Тосынға кеп түстенем,

Ұясына асыққан бал араша.

...Төбешігі Тосынның тау екен деймін,
Таудан өтіп кетейін тәуекел деймін.
Тау артына тығылып қоныпты ауыл,
Таудан асу, әрине, көлікке ауыр...

«Шөміштөбе» басына жұртты иіріп,
Нұрқан ақын сөйлеп тұр мұрт шиырып.
Арқам кеңіп жөнейді, содан ба әлде,
Кеудемді ашам саябыр сараң желге,
«Жауса деймін жарықтық бұлт бұйырып».

Күн жаумайды, шаң құрғақ, ауа құрғақ,
Шәйі сағым шайқайды даланы ырғап.
Өртеңге өскен Қаракөл қамысына
Қараймын да жазамын қаламымды ап.

Жыр тумайды, зіл дене құрысады,
Жырау ақын «жырла» деп ұрысады.
«Қарағайдың әуелі шанағын қақ,
Арқаң бар ма ед, жөнелсей, ал, ағындап»...

Дейді маған Нүрекең, қиналамын,
(Қиын екен қинағаны сыйлы адамың).
Қорықпай-үрікпей түсемін қара терге,
Қүдіретің бар, Ақындық,

иланамын!

ХАН ТӘҢІРІ

Аспан тіреп тұрған шың,
Асқақтыққа туғансың.
Ақша бұлтың желпілдеп,
Алыстан қол бұлғарсың.

Әжіміңде мұң бар шың,
Етегіңде гүл бар шың.
Өз бұлтыңмен шыланып,
Өз күніңмен құрғарсың.

Ұлылығың сол сенің,
Кішілігің және сол.
Қабак шытсаң, еңселім,
Әне нөсер, әне сел.

Ту сыртыңнан толықсып,
Ашық қабак ай туған,
Күлім қабак күн туған.
Аңыздарда айтылған
Алыпқа ұқсас түр-тұлғаң.

Мыңқ етпеген мықты шың,
Жалғызбысың, жұппысың?
Шығысында шыңтардың
Шалқақ тұрған ықпысың?

ІҢГӘ

Іңгә, іңгә,
іңгә, іңгә, іңгәла,

Іңгәлай ғой, іңгәлай ғой, бір бала
Жарық дүние кілтін ашқан жалғыз үн,
Адамзатқа сол ғой ортақ тіл ғана.

Іңгә, іңгә...

іңгәлай ғой, шаранам,
Тербетеді, ұйықтатады жан анаң.
Тербеу деген басталғаны қозғалыс –
Секундтарды, минуттарды санаған.

Іңгә, іңгә...

іңгәлай ғой, бейкүнәм,
Анаң сені әлдилейді айтып ән.
Ән басталды дегеніңше, саған да
Сана бітті, бергені ғой ой – қылаң...

Іңгә, іңгә...

іңгәлай ғой, бөбегім,
Кермек дәмді келте айтатын өлеңің.
Түсінерсің, күрсінерсің, ұғарсың,
Іңгәлаудың, үһілеудің себебін.